

SOLLENTUNA KOMMUN

Sollentuna kommuns plan för studie- och yrkesvägledning i grundskolan

Exempelskolan
Läsår

2020-06-01

Innehåll

Detta är en plan för alla medarbetare i skolan	3
De nationella målen för studie- och yrkesvägledning	3
Vikten av studie- och yrkesvägledning	3
Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar	3
Hur ska elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses?	5
Utbildningsnämndens mål för 2020	5
Mätning och uppföljning av nämndens mål	6
Utvärdering på skolnivå	6
Årlig uppföljning av skolans aktivitetsplan	6
Studie- och yrkesvägledande aktiviteter på Exempelskolan läsåret 2020/2021	7
Utvärdering och mätverktyg	11
Förslag på webbplatser och material	13
Referenslitteratur	13

Detta är en plan för alla medarbetare i skolan

Planen är till för dig som arbetar i Sollentuna kommun som skolledare, studie- och yrkesvägledare och pedagog. Den vänder sig också till dig som är allmänt intresserad av vilka konkreta mål som kommunen har i fråga om studie- och yrkesvägledning.

Planen utgör stommen i hela skolans ansvar gällande studie- och yrkesvägledning och innefattar mål, utformning och samverkan mellan skola och arbetsliv.

De nationella målen för studie- och yrkesvägledning

Vägledning och information inför gymnasievalet är en specifik del som är viktig men även att förbereda eleven för ett vuxenliv. I både grundskolan och grundsärskolan ligger tonvikten på att:

- skapa inblick i närsamhällets arbetsliv och konkreta erfarenheter av arbetslivet
- bygga elevernas valkompetens
- visa på framtida möjligheter gällande yrken och utbildning
- bidra till nätverk
- bryta mönster
- ”stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan” (Lgr 11, 2.2- kunskaper).

Vikten av studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledning är en viktig del i det livslånga lärandet och ett stöd i en individs ständigt pågående karriärprocess. Arbetslivet förändras i snabb takt. Detta ställer höga krav på att skolan samverkar med omvärlden när det gäller att förbereda eleverna för ett kommande yrkesliv.

Både den enskilda individen och hela samhället gynnas av att eleverna är väl förberedda när de ska göra sina studie- och yrkesval. Val av utbildning är komplext där bland annat kön, social och kulturell bakgrund i hög grad styr elevernas val.

Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar

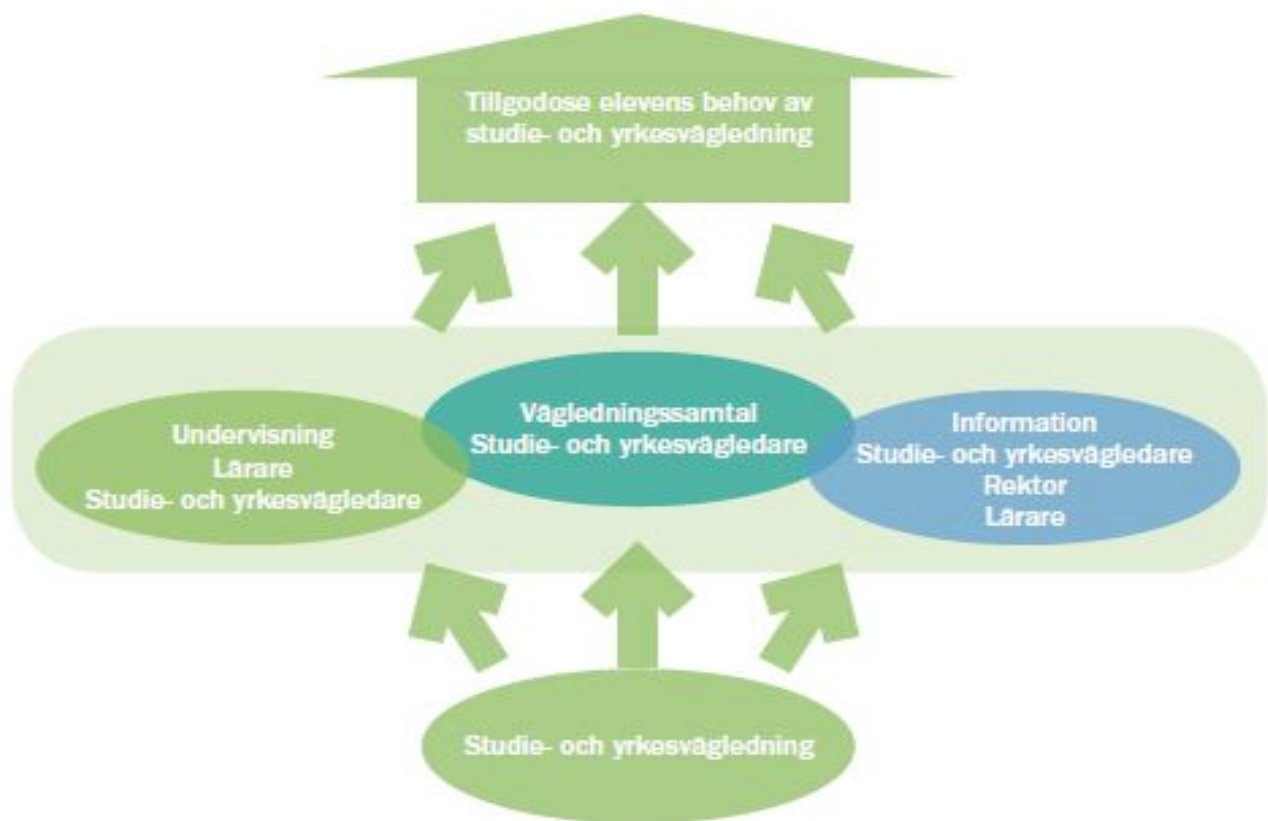
Syftet med studie- och yrkesvägledning är att ge eleverna förutsättningar att hantera frågor som rör val av studier och yrken. Mångfalden av både yrken och utbildningar gör att eleverna kan uppleva det som komplicerat att överblicka olika möjligheter. En ständigt pågående samhällsutveckling och snabba förändringar på arbetsmarknaden bidrar ytterligare till svårigheter att förutse villkoren i arbetslivet.

(Allmänna råden, Skolverket, 2013)

En kvalitativ studie- och yrkesvägledning är här en viktig framgångsfaktor. En del elever i kommunen lämnar grundskolan utan godkända betyg samtidigt som avhopp från gymnasiet förekommer. Det kan leda till att ungdomar kan komma att stå utanför arbetsmarknaden eller i vart fall försenas in på denna.

Studie- och yrkesvägledning består av två delar:

- **SYV i vid bemärkelse** innebär att studie- och yrkesvägledningen är hela skolans ansvar och ska vara en integrerad del i undervisningen, dvs all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom.
- **SYV i snäv bemärkelse** är den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilda eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar.

(Allmänna råden, Skolverket, 2013)

Hur ska elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses?

I Skolverkets allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning, som utgår från bestämmelser i skollagen, läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan och gymnasieskolan, framgår det hur skolan ska arbeta med studie- och yrkesvägledning så att elevernas behov av vägledning tillgodoses. Under sin skoltid behöver eleven utveckla kunskaper både om sig själv och olika valalternativ. Eleven behöver också utveckla förmågan att väga samman personliga faktorer med valalternativen för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Förutom det behöver eleven ges möjlighet att utveckla färdigheter i att genomföra sina beslut. Med andra ord behöver eleven ges möjlighet att utveckla sin valkompetens.

För att säkerställa att hela kommunen arbetar likvärdigt med studie- och yrkesvägledning krävs det att planen ska:

- visa att det finns rutiner och metoder för att planera, utvärdera och utveckla studie- och yrkesvägledningen så att den tillgodoser elevernas behov av vägledning,
- tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledningen är fördelat mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem,
- tydliggöra att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och integrerat i utbildningen under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval, samt,
- visa att eleverna, utifrån sina behov, erbjuds vägledningssamtal.

Utbildningsnämndens mål för 2020

1. Alla elevers och skolors resultat ska förbättras
2. Barn och elever ska möta en verksamhet med hög pedagogisk kvalitet
3. Sollentunas barn och elever ska uppleva trygghet i verksamheten

Mätning och uppföljning av nämndens mål

- Varje grundskola utarbetar årligen en aktivitetsplan som beskriver hur skolan ska arbeta för att tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning i vid och snäv bemärkelse. Utbildningsförvaltningen samlar in aktivitetsplanerna.
- Elevutvärdering görs efter varje praoperiod och resultatet sammanställs en gång per år.
- Elever i åk 9 besvarar enkätfrågor om den studie- och yrkesvägledning de fått har motsvarat deras behov. Veckan efter omvalet sker det (förslag)

Utvärdering på skolnivå

Årlig uppföljning av skolans aktivitetsplan

Varje skola ska, utifrån verksamhetsplanens mål, utveckla sin fulla potential och årligen utvärdera sitt arbete inom området och redovisa resultat.

Fokus ska ligga på måluppfyllelse och analys av denna, redovisning av vad som har gjorts i respektive årskurs samt att föreslå förändringar av riktlinjerna inför kommande läsår.

Studie- och yrkesvägledande aktiviteter på Exempelskolan läsår 2020/2021

Förskola

Genomförande	Syfte	Förslag på aktivitet	Ansvarig
En studie- och yrkesvägledande aktivitet per läsår	Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning (Allm råd Förskolan s. 8)	Till exempel rollekar, leklådor och lekgrupper Studiebesök i närområdet	Förskollärare

Fritidshem

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Ansvarig
Att känna till olika yrken och utveckla förståelse för olika människors levnadsvillkor Att varje elev har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv	Genom information, vägledning och lek kan fritidshemmet arbeta med att vidga elevernas perspektiv. På så sätt kan eleverna få möjlighet att upptäcka andra yrkesområden än de som de genom sin bakgrund redan känner till Att eleverna genom sin inblick i närsamhället utvecklar sin förståelse för hur samhället fungerar	Till exempel rollekar, leklådor och lekgrupper Vägleda barn och föräldrar för att hjälpa dem att hitta en förening vars verksamhet passar dem. Samarbete med t ex Handslaget (där flera idrottsföreningar ingår) och Kulturskolan	Ansvariga pedagoger på fritidshemmet

Förskoleklass

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
Att kunna presentera sig själv	Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart (Lgr 11)	Självporträtt- vem är jag? Rollekar, leklådor och lekgrupper	Självkänedom handlar om att utveckla kunskaper om sig själv och att få insikter om sina starka sidor och sidor som kan utvecklas (Allm råd s. 27)	Undervisande lärare

Årskurs 1-3

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
Att känna till olika yrken och utveckla förståelse för olika människors levnadsvillkor	Centralt innehåll i samhällskunskap åk 1-3: Centrala samhällsfunktioner, sjukvård, räddningstjänst och skola Yrken och verksamheter i närområdet (Lgr 11)	Vilka olika yrken finns på skolan? Vilka olika yrken finns i närområdet? Diskutera olika yrken utifrån genus, etnicitet och klass. Intervjua släkt eller vänner om ett yrke. Studiebesök på t ex bondgård	Genom information, undervisning och vägledning kan skolan arbeta med att vidga elevernas perspektiv. Därigenom kan eleverna få möjlighet att upptäcka andra yrkesområden än dem som de genom sin bakgrund redan känner till (Allm råd s. 26)	Undervisande lärare SYV som konsultativ resurs

Årskurs 4-6

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
Att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden Att bygga upp en valkompetens	Att förstå språkval och dess konsekvenser för framtida studier och arbetsliv Centralt innehåll i svenska och sva åk 4-6: Att kunna argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser (Lgr 11 s. 242) Centralt innehåll i samhällskunskap åk 4-6: Familjen och olika samlevnadsformer sexualitet, könsroller och jämställdhet (Lgr 11 s. 201)	Att kunna beskriva sitt eget drömyrke (svenska) Att kunna identifiera sina egna styrkor och svagheter (svenska) Kunna jämföra yrken förr och nu (Historia) Ämnesövergripande projekt med framtidsperspektiv Prata om olika yrken ur ett genusperspektiv (SO/Sv.) Fyra hörn övningar. Olika övningar där man tar ställning till jämställdhet (t.ex. fyra hörns övningar, argumenterande text) Entreprenöriellt arbetsätt som utvecklar elevernas motivation, självständighet, kreativitet, samarbetsförmåga och mod	Läraren bör i undervisningen utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval samt ge eleverna kunskaper om hur arbetslivet fungerar (Allm råd s. 25) Studie- och yrkesvägledaren bör bidra med sådana specialistkunskaper som kan ha betydelse för elevernas studie- och yrkesval (Allm råd s. 25) I undervisningen kan delar av kursplaner och ämnesplaner centrala innehåll kopplas till	Undervisande lärare SYV som konsultativ resurs

			elevens framtida studie- och yrkesval (Allm råd s. 29)	
--	--	--	--	--

Årskurs 7

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
<p>Att bli medveten om sig själv</p> <p>Att se koppling mellan olika ämnen och arbetslivet</p>	<p>Centralt innehåll i samhällskunskap åk 7-9:</p> <p>Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, t ex av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning (Lgr 11 s. 202)</p>	<p>Självporträtt, Framtidsdrömmar</p> <p>Fyra hörn (genus, jämställdhet)</p> <p>Ämnesövergripande projekt med framtidsperspektiv</p> <p>Sätta upp bilder i olika ämnessalar som kopplar samman ämnet med olika yrken</p> <p>Att kunna berätta om yrken på olika språk</p>	<p>Egenskaper, intressen, värderingar, attityder kompetenser och förmågor påverkar de val eleven gör och är pusselbitar i processen att förstå sig själv i förhållande till en tänkt framtid (Allm råd s. 27).</p> <p>Genom att belysa vilka yrkesgrupper som kan knytas till ämnet eller hur ämnet uttrycks i mer specialiserade områden i högre studier kan elever få kunskaper som bidrar till väl underbyggda val (Allm råd s. 27)</p>	<p>Undervisande lärare</p> <p>Studie- och yrkesvägledare</p>

Årskurs 8

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
<p>Att få uppleva arbetslivet</p> <p>Att bli medveten om framtida utbildningsalternativ</p>	<p>Centralt innehåll i samhällskunskap åk 7-9:</p> <p>Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor (Lgr 11, s. 203)</p>	<p>PRAO</p> <p>JobbMentor</p> <p>Gruppvägledning</p> <p>Gymnasieinfo</p>	<p>Läraren bör i undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla allsidiga kunskaper om hur arbetslivet fungerar (Allm råd s.25)</p> <p>Elevens erfarenheter och kunskaper är basen för studie- och yrkesvalet</p>	<p>Undervisande lärare</p> <p>Studie- och yrkesvägledare</p>

Årskurs 9

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
Att varje elev kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning	Säkerställa att kommunens medborgare informeras om sina möjligheter till utbildning Alla elever ska utifrån sina behov få allsidig information om studier och yrken (Allm råd, s. 31)	Gymnasieinformation Vägledningssamtal Studiebesök Gymnasiemässa CV-skrivning Information om sommarjobb	Studie- och yrkesvägledaren bör se till att informationen om utbildningsvägar och yrken är aktuell, opartisk, tillförlitlig och tillgänglig för eleverna när de behöver den (Allm råd, s. 31)	Studie- och yrkesvägledare

Grundsärskola

Aktiviteter som erbjuds ges utifrån elevens förutsättning och en elev kan beroende på funktionshinder ha behov av att skolan särskilt anpassar vägledningen. Elevens önskan om yrkesliv och hans/hennes fysiska och psykiska förutsättning måste balanseras väl. Skolan ska inte begränsa elevens vilja men behöver samtidigt se till att inte bidra till orealistiska föreställningar. Eleven ska få kännedom om sin funktionsnedsättning och dess konsekvenser.

Lokal- och/eller individintegrerade elever följer enhetens aktivitetsplan för studie- och yrkesvägledning.

Grundsärskolan åk 1-6

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
Att känna till olika yrken	Samhällsfunktioner och samhällsservice i närsamhället, t ex. räddningstjänst, sjukhus och skola (LGRS, 11 s. 90)	Promenera i närområdet och tala om olika yrken Vilka olika yrkesgrupper finns på skolan Måla självporträtt och berätta om sitt drömyrke Studiebesök	I grundskolan och specialskolan ska eleverna, i ämnet samhällskunskap och inom grundsärskolan inom ämnet SO, ges möjlighet att utveckla grundläggande kunskaper om arbetsliv och yrken	Undervisande lärare SYV som konsultativ resurs

Grundsärskolan åk 7-9

Mål att uppnå	Syfte	Förslag på aktiviteter	Skolverkets allmänna råd för Studie- och yrkesvägledning	Ansvarig
---------------	-------	------------------------	--	----------

Att bli medveten om sig själv Att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden	Att ges möjlighet att utveckla grundläggande kunskaper om arbetsliv och yrken	Lektion om arbetsmarknad och annan sysselsättning Vägledningssamtal Gymnasiepraktik Studiebesök på gymnasiesärskolor	Oavsett utgångspunkt och skolform är det viktigt att de beslut som fattas om studier och yrken är elevens egna. Studie- och yrkesvägledning skall vara ett stöd i val- och beslutsprocessen (Allm råd s. 14)	Rektor Undervisande lärare Studie- och yrkesvägledare
--	---	---	---	---

Utvärdering och mätverktyg

Underlag till Verksamhetsberättelsen.

Ett sätt att löpande utveckla verksamheten kan vara att årligen använda sig av en mall där aktiviteterna ställs upp löpande och sedan utvärderas.

Årskurs	Detta har vi gjort (beskrivning)	Detta kunde vi ha gjort annorlunda	Nästa gång kommer vi att

Det går även bra att använda sig av en **utvecklingsprocess i form av en cirkel** på 4 delar.

1. Var är vi:

Skapa en nulägesbild

Kompetensutveckla personal kring styrdokument, uppdrag och roller

Inventera vad som görs

Kartlägg elevernas behov av studie- och yrkesvägledning

2. Vart ska vi?

Formulera mål för skolans arbete med studie- och yrkesvägledning

3. Hur gör vi?

Aktivitetsplanen

Genomför med eleverna

4. Hur blev det?

Utvärdera och analysera

Börja om från **Var är vi?**

(*Styrning och ledning*. Svenskt näringsliv, 2019)

Eller använd sig av utvärderingsverktyget för PRAO från Skolverket

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/hur-bra-ar-kvaliteten-pa-er-prao/>

Förslag på webbplatser och material

<http://www.framtidsfron.se/>

<http://www.snilleblixarna.se/>

<http://www.ungforetagsamhet.se/utbildning/vart-samhalle/om-vart-samhalle>

<http://www.jamstallt.se/>

www.finnupp.nu

www.yrmis.se

<http://www.sica.se/>

<http://www.jobbafrisk.se>

Referenslitteratur

- SFS (2010:800). Skollag. Utbildningsdepartementet.
- Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet
- Förordningen (SKOLFS 2010:255) om läroplan för grundsärskolan
- Skolinspektionen (2013:5) Kvalitetsgranskning studie- och yrkesvägledning i grundskolan
- Skolverket (2013) Allmänna råd med kommentarer Arbete med studie- och yrkesvägledning.
http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publication?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3143
- Svenskt näringsliv (2019) Styrning och ledning - avgörande för framgångsrik studie- och yrkesvägledning i skolan